

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 5/2006 vp

Ministeriön selvitys puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen arvioinnista

Puolustusministeriölle

JOHDANTO

Vireilletulo

Puolustusministeriö on 9 päivänä helmikuuta 2005 toimittanut puolustusvaliokunnalle selvityksen puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen arvioinnista vuosien 2002 ja 2003 osalta, 8 päivänä syyskuuta 2005 selvityksen puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen arvioinnista vuoden 2004 osalta ja 23 päivänä toukokuuta 2006 kokonaisarvion puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen tarkoituksenmukaisuudesta.

Eduskunta edellytti hyväksyessään valtion talousarvion vuodelle 2003 (HE 132/2002 vp), että puolustushallinnon kiinteistöjen siirtoon liittyvän järjestelyn tarkoituksenmukaisuudesta tehdään kokonaisarvio vuonna 2006, jotta arviossa tehtävät johtopäätökset voidaan ottaa huomioon vuoden 2007 talousarvioesityksessä. Eduskunta edellytti, että puolustusministeriö perustaisi neuvottelukunnan, joka seuraa kiinteistöuudistuksen toteutumista. Neuvottelukunta sai työnsä päätökseen 28.2.2006, jolloin eduskunnalle toi-

mitettiin kokonaisarvio puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen tarkoituksenmukaisuudesta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Kari Rimpi, ympäristöneuvos Antti Kivipelto ja ylijohtaja Eero Lavonen, puolustusministeriö
- budjettineuvos Pekka Pelkonen ja neuvotteleva virkamies Seija Kivinen, valtiovarainministeriö
- apulaishuoltopäällikkö, kontra-amiraali Juha Rannikko, Pääesikunta
- hallintojohtaja Pekka Salojärvi ja pääluottamusmies Markku Toivanen, Puolustushallinnon rakennuslaitos
- johtaja Jari Panhelainen, Senaatti-kiinteistöt
- järjestösihteeri Pekka Alhovaara, Maanpuolustuksen henkilökuntaliitto MPHL ry.

Lisäksi kirjallisen lausuntonsa on antanut

— Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry.

PUOLUSTUSMINISTERIÖN SELVITYS

Vaiheittain käynnistynyt puolustushallinnon rakennusuudistus toteutui kokonaisuudessaan vuoden 2003 alusta. Kiinteistöuudistuksella siirryttiin pääomakulut sisältävään vuokrajärjestelmään (ns. pääomavuokramalli), jossa puolustushallinto vuokraa tarvitsemansa alueet, toimiti-

lat, rakenteet ja asunnot niiden haltijoilta ja omistajilta. Toimitilojen ylläpito säilyi pääosin entisen toimintamallin mukaisesti puolustushallinnolla. Puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen loppuraportti valmistui 28.2.2006.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Puolustusvaliokunnan saaman selvityksen mukaan tyytyväisyys uuteen toimintamalliin on varsin laajaa eri toimijoiden keskuudessa. Kiinteistöuudistusta onkin kokonaisuutena pidettävänä onnistuneena. Asiantuntijakuulemisissa on käynyt ilmi, että uudistuksen ansiosta kustannustehokkuus on noussut, suunnitellut investoinnit on toteutettu määrärahojen puitteissa ja investointitoimintaan on tullut pitkäjänteisyyttä. Myös uudistuksen henkilöstöjärjestelyt ovat pääosin toteutuneet eduskunnan asettamien reunaehtojen mukaisesti.

Puolustushallinnon rahoitustarpeet

Puolustusvaliokunta haluaa tässä lausunnossa tuoda esiin niitä seikkoja uudistuksessa, joista osapuolet eivät ole täysin yksimielisiä ja jotka on syytä tuoda laajempaan tietoisuuteen. Merkittävien erimielisyys koskee puolustushallinnon tarvitsemien kiinteistöinvestointien tasoa. Nämä rahoitustarpeet on yksityiskohtaisesti käyty läpi neuvottelukunnan loppuraportin luvussa 4.3. (s. 8—10), eikä niitä kyseenalaistanut mikään taho uudistuksen arvioinnin yhteydessä.

Asiantuntijakuulemisissa on käynyt ilmi, että kevään 2006 kehysneuvotteluissa puolustusministeriö otti rahoitustarpeista esiin vain kaikkein kiireellisimmät kohteet. Nämä kohteet olivat:

- Puolustusvoimien ylläpitämiseen, selonteon toimeenpanon ja vireillä olevien kehittämisohjelmien toteuttamiseen tarvitaan suunnittelukaudella 3 miljoonan euron vuotuinen lisäraha.
- Räjähde-, anastus- ja paloturvallisuus sekä materiaalin säilyvyys edellyttävät räjähdevarastoinnin uudistamista kiireellisellä erillishankkeella. Hankkeen kustannusarvio on noin 110 miljoonaa euroa ja se edellyttää Senaatti-kiinteistöiltä vuosina 2007—2012 noin 20 miljoonan euron suu-

ruisia vuotuisia kalliosuojien ja maapeitteisten räjähdevarastojen rakentamisinvestointeja ja puolustushallinnolta niiden edellyttämää noin 1,2 miljoonan euron vuotuista lisävuokratilaa.

- Kiireellisenä rahoitushankkeena puolustusministeriö esitti vielä maantietukikoh-
tien investointien rahoittamiseen tarvittavaa lisärahoitusta, joka jäi kiinteistöuudistuksen valmistelun yhteydessä rahoituksen osalta kokonaan huomioimatta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kevään 2006 kehysneuvotteluissa puolustusministeriön menokehykseen vuodelle 2007 osoitettiin 1 miljoonan euron lisäys toimitilojen pääoma- ja ylläpitovuokriin. Kokonaisuutena tehty kehyspäätös merkitsee puolustushallinnon osalta sitä, että investointien rahoitukseen on käytettävissä aiempaa toimintamallia vähemmän määrärahoja. Myös tulevien vuosien lisärahoitus on puolustushallinnon asiantuntijoiden mukaan tasoltaan riittämätön. Mikäli käynnissä olevia kiireellisiä investointeja halutaan jatkaa suunnitellusti, se edellyttää niiden rahoittamista puolustushallinnon toimintamenoista.

Puolustusvaliokunta toteaa, että puolustushallinnolle tulee turvata kiinteistöuudistuksen kokonaisarviossa kaikkien osapuolten yksimielisesti hyväksymä tavoitetaso, jotta uudistuksen toteuttamiseen ei jouduta käyttämään toimintamenoja. Äärimmilleen venytetyt toimintameno-
resurssit ovat jo nyt johtaneet tilanteeseen, jossa esimerkiksi kertausharjoituksissa voidaan kouluttaa vuosina 2006 ja 2007 vain noin 5000 reserviläistä.

Puolustusvaliokunta toteaa edelleen, että Senaatti-kiinteistöjen investointikaton tulee mahdollistaa puolustushallinnon edellä mainittujen kiireellisten investointien toteuttaminen, ja että erityistä huomiota on syytä kiinnittää räjähdeturvallisuuden parantamiseen. Senaatti-kiinteistöjen investointikaton riittävyys voi valiokunnan saaman selvityksen mukaan perustellusti epäillä. Asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi, että lähivuosina vankeinhoitolaitoksen tarvitsemat

kiinteistöinvestoinnit tulevat oleellisesti kaventamaan Senaatti-kiinteistöjen liikkumavaraa muiden asiakkaiden tarpeiden osalta.

Uudistuksen ongelmallisia vaikutuksia ovat valiokunnan saaman selvityksen mukaan myös Kruunuasuntojen vuokrien nopea nousu asuntojen remontoinnin jälkeen. Monin paikoin vuokrataso vastaakin jo markkinatasoa. Puolustusvaliokunta korostaa, että kohtuuhintaiset vuokrasunnot ovat monelle pienipalkkaiselle puolustushallinnon palveluksessa työskentelevälle henkilölle tärkeitä. Puolustusvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että Kruunuasuntojen pyrkimys vuokrata varuskunnan sisällä olevia asuntoja ulkopuolisille on aiheuttanut turvallisuusongelmia varuskunnissa.

Rakennuslaitoksen asema

Puolustushallinnon kiinteistöuudistusta koskaan kokonaisarvioon sisältyy myös maininta puolustushallinnon rakennuslaitoksesta ja sen henkilöstön asemasta. Rakennuslaitoksen kehittämistavoitteiksi vahvistettiin puolustusministeriön aiempien linjausten mukaisesti laitoksen

asiantuntijaroolin kasvattaminen sekä palvelutuotannon markkinaehtoistaminen omaa palvelutuotantoa supistamalla. Varsinainen kokonaisarvio rakennuslaitoksesta valmistuu sen jälkeen, kun puolustusministeriön 20.3.2006 asettama työryhmä saa työnsä valmiiksi.

Henkilöstöjärjestöjen osalta on asiantuntijakuulemisissa tuotu esiin, että niitä ei kutsuttu mukaan rakennuslaitosta koskevan työryhmätyöskentelyn alkuvaiheeseen. Saadun selvityksen mukaan rakennuslaitos on ollut jatkuvan muutosprosessin kohteena sen perustamisesta eli vuodesta 1994 lähtien. Puolustusvaliokunta pitää välttämättömänä, että tämänkaltaisia kokonaisarviointeja tehtäessä henkilöstöjärjestöt kutsutaan mukaan prosessiin heti alusta lähtien.

Lausunto

Lausuntonaan puolustusvaliokunta esittää,

että rakennuslaitosta koskevan kokonaisarvion valmistuessa puolustusministeriö esittelee lopputulokset välittömästi eduskunnalle.

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kauko Juhantalo /kesk
vpj. Jaakko Laakso /vas
jäs. Tarja Cronberg /vihr
Tony Halme /ps
Reijo Kallio /sd
Bjarne Kallis /kd
Antero Kekkonen /sd
Risto Kuisma /sd

Reijo Laitinen /sd
Kalevi Lamminen /kok
Eero Lankia /kesk
Olli Nepponen /kok
Lauri Oinonen /kesk
Antti Rantakangas /kesk
vjäs. Lasse Hautala /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola.